

Den Haag, 25 september 2025

Onderwerp: Reactie op de novelle van 5 september 2025 'Wijziging van het voorstel van wet tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 en de Algemene wet bestuursrecht in verband met maatregelen om de asielketen te ontlasten en de instroom van asielzoekers te verminderen (Asielnoodmaatregelenwet)'

IK SPREEK MIJ UIT **TEGEN** HET STRAFBAAR STELLEN, CRIMINALISEREN VAN ILLEGALITEIT.

Geachte leden,

Als iemand die al meer dan tien jaar als rechts-hulpverlener werkt met ongedocumenteerde mensen, slachtoffers van huiselijk geweld en mensenhandel, wil ik hierbij een krachtige en principiële gemotiveerde reactie indienen **tegen** de novelle op de Asielnoodmaatregelenwet en tegen het idee dat verblijven zonder verblijfsrecht (illegaliteit) strafbaar zou moeten worden.

KERNVERZET

Ik verzet mij fel tegen:

- het misdrijven van mensen die geen verblijfsvergunning hebben (illegaliteit),
- de criminalisering van hun bestaan,
- het impliciet en expliciet strafbaar maken van hulpverlening aan hen.

Deze maatregelen zijn onrechtvaardig, onuitvoerbaar, disproportioneel, schenden grondrechten en verplichtingen op internationaal en Europees niveau. Ze zijn een papieren tijger, bedoeld voor politieke show, niet voor menselijke bescherming.

TEGEN DE MENSELIJKE WAARDIGHEID

Het wetsvoorstel is een directe aanval op menselijke waardigheid en ethische normen. Het behandelt mensen als criminele objecten, reduceert hun bestaan tot een juridische overtreding, en negeert volledig hun fundamentele recht op leven, veiligheid en bescherming. Het voorstel gaat volledig voorbij aan de verantwoordelijkheid van Nederland in de internationale context: Nederland draagt actief bij aan het creëren of in stand houden

van conflicten wereldwijd (Coalition of the Willing, Gaza, wapenleveranties etc.), waardoor talloze mensen hun land ontvluchten en bescherming zoeken. Het wetsvoorstel ontkent deze geopolitieke verantwoordelijkheid en straft degenen die, vaak door nood of onvrijwillige omstandigheden, gedwongen zijn hun land te verlaten.

Het is onmiskenbaar dat het wetsvoorstel **disproportioneel mensen van kleur en migranten uit conflictgebieden treft**. De criminalisering van illegaliteit slaat vooral neer op groepen die historisch, politiek of economisch al gemarginaliseerd zijn en wiens migratiestromen mede het gevolg zijn van Nederlandse buitenlandse beleidskeuzes.

Deze wet legitimeert en institutionaliseert een vorm van structurele ongelijkheid: mensen worden bestraft voor hun bestaanspositie, terwijl degenen die politieke en economische instabiliteit mede hebben gecreëerd, buiten schot blijven. Daarmee is de wet indirect discriminerend en ondermijnt zij de fundamentele principes van gelijkheid, rechtvaardigheid en menselijke waardigheid.

Dit beleid, dit wetsvoorstel is ethisch onverantwoord, inhumaan en toont een schokkend gebrek aan empathie en medemenselijkheid.

Juridische en constitutionele argumenten

1. Grondwet en fundamentele rechten

- Artikel 1 Grondwet: discriminatieverbod; criminalisering van illegaliteit stigmatiserend en leidt tot ongelijkheid.
- Artikel 8 EVRM (recht op privé- en familielevens): veel mensen zonder verblijfsrecht betreffen gezinsrelaties, langdurig verblijf; strafbaarheid bedreigt deze rechten.
- Artikel 3 EVRM (verbod op onmenselijke en vernederende behandeling): vastzetten, vervolging, uitsluiting etc. Zwarte scenario's ontstaan.

2. Internationale verdragen / Mensenrechtenverplichtingen

- Verplichtingen uit het Return Directive (EU Richtlijn 2008/115/EC): lidstaten moeten onrechtmatig verblijf beëindigen via terugkeerprocedures, met waarborgen, niet per se door strafrechtelijke sancties.
- Recht op effectief rechtsmiddel, non-refoulement.
- EU Charter of Fundamental Rights.

3. Proportionaliteit en effectiviteit

- Straffen voor illegaliteit zijn disproportioneel: de geschonden belangen zijn groot (vrijheid, bestaanszekerheid) versus sporadisch beoogd effect (minder illegaliteit).
- Onuitvoerbaar: wie kan effectief controleren? Mensen schuilen, werken zwart, integreren in verborgen netwerken. De maatregel leidt tot ondergronds leven, uitgebuit worden, grotere sociale en gezondheidsrisico's.

4. Politieke en maatschappelijke gevolgen
 - Angst, marginalisatie en uitsluiting van groepen die al kwetsbaar zijn.
 - Schadelijk voor vertrouwen in publieke instituties – mensen durven geen zorg of melding te zoeken uit angst vervolging.
5. Conflict met Europese verplichtingen
 - EU-rechters oordelen dat nationale strafsancities alleen onder strikte voorwaarden zijn toegestaan (proportionaliteit, effectiviteit, rechten van verdediging).
 - Nederland is gebonden aan deze jurisprudentie; wet mag niet zodanig zijn dat rechten genegeerd worden.

Humaniteit en humane overheidsbeleid

- Medemenselijkheid vereist bescherming, niet straf. Mensen zonder verblijfsrecht zijn vaak slachtoffers van geweld, uitbuiting, oorlog, sociale crises.
- Gezondheid, toegang tot zorg, veiligheid: criminalisering dreigt dat mensen zich terugtrekken.
- Moreel paradigma: bestraffende benadering schaadt samenleving; een benaderingswijze gebaseerd op solidariteit, bescherming en menselijke waardigheid moet prevaleren.

Praktische bezwaren & onuitvoerbaarheid

- Handhaving: wie controleert? Dokters? Vrijwilligers? Kerken? Hulpinstanties?
- Juridisch: onderscheid penale (misdrijf) vs. bestuurlijke aanpak; met welke middelen?
- Financieel en organisatorisch: grotere druk op detentie, gevangenen, rechtspraak. Onzekerheid, kosten, inefficiëntie.
- Resultaat: waarschijnlijk weinig effect op daadwerkelijke terugkeercijfers – veel mensen blijven toch, of leven ondergronds, met grotere risico's.

Politieke motieven

- Deze criminalisering lijkt minder over effectiviteit en veiligheid te gaan, meer over het creëren van beeld: keihard optreden tegen 'illegaliteit' om politieke punten te scoren.
- Slachtoffers: de meest kwetsbaren, zonder stem, weinig verweer.

CONCLUSIE & OPROEP

Daarom eis ik dat:

1. Het voorstel tot strafbaarstelling van illegaliteit geheel wordt geschrapt — geen criminalisering van verblijven zonder papieren.
2. De wederrechtelijke verblijfsstatus wordt behandeld via niet-strafrechtelijke middelen: terugkeerprocedures met rechten, ondersteuning waar mogelijk, humanitaire opvang, medische zorg, juridische bijstand.
3. Hulp aan mensen zonder verblijfsrecht expliciet wordt toegestaan en beschermd, met strafuitsluitingsgronden en garantstellingen dat humanitaire hulpverleners nooit vervolgd worden.
4. Nederland zich houdt aan zijn internationale verplichtingen: EU-recht, EVRM, VN verdragen, beginselen van proportionaliteit, non-discriminatie en mensenrechten.
5. Transparante monitoring: wat zijn de effecten van bestaand beleid, wat zijn de aantallen? aanpak via beleid dat daadwerkelijk resultaat oplevert, niet via symbolische politiek.

Ik dank de commissie voor de mogelijkheid deze stem te laten horen.

Met nadruk roep ik op: **criminalisering van illegaliteit is onrechtvaardig, mislukt, en onverenigbaar met fundamentele van rechtsstaat en menselijkheid. Ik verzoek u deze novelle te verwerpen in zoverre zij legaliteit van verblijven zonder verblijfstitel onder strafrecht plaatst.**

RB